

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 360/08-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. decembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti P. D., Ž., zastúpeného advokátkou Mgr. D. V., S., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín (pracovisko Nové Mesto nad Váhom) v konaní vedenom pod sp. zn. NM - 1 T 217/2000 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. NM - 1 T 217/2000 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Trenčín **p r i k a z u j e ,** aby v konaní vedenom pod sp. zn. NM - 1 T 217/2000 konal bez zbytočných prietáhov.

3. P. D. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Trenčín **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín je p o v i n n ý uhradiť P. D. trovy konania v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisíc sedemsto tridsať dva slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky Mgr. D. V., S., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti P. D. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 360/08 zo 4. novembra 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť P. D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. NM - 1 T 217/2000.

K prijatej sťažnosti sa vyjadrila predsedníčka okresného súdu, ktorá v podaní sp. zn. Spr. 1278/08 z 27. novembra 2008 doručenom ústavnému súdu 3. decembra 2008 okrem iného uviedla:

„Dňa 7. 12. 2000 bola na Okresný súd Nové Mesto nad Váhom doručená obžaloba prokurátorom Okresnej prokuratúry v N. pod sp. zn. Pv 614/00 na obžalovanú S. R., nar. ..., pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 224 ods. 1, 2 Trestného zákona.

Samosudca Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom vo veci vydal dňa 7. 12. 2000 trestný rozkaz, proti ktorému podala obžalovaná v zákonnej lehote odpor. Dňa 5. 11. 2002 bol spis pridelený v súlade s Rozvrhom práce na rok 2002 JUDr. E. Z. a následne dňa 21. 9. 2003 Mgr. S. M. a následne bola vec pridelená JUDr. I. P.

Termín hlavného pojednávania bol rozpísaný na deň 22. júla 2005. Tento bol následne zrušený z dôvodu čerpania dovolenky sudcu JUDr. P. zároveň bol určený nový termín na deň 8. 11. 2005, tento bol opätovne zrušený z dôvodu pracovnej neschopnosti sudcu.

Ďalší termín hlavného pojednávania bol dňa 28. 3. 2006. Hlavné pojednávanie bolo riadne vykonané a odročené za účelom výsluchu znalcov na deň 5. 9. 2006, ktorí predvolanie riadne prevzali a bez ospravedlnenia sa na hlavné pojednávanie nedostavili. Ďalší termín hlavného pojednávania bol stanovený na deň 2. 1. 2007. Po riadnom vykonaní hlavného pojednávania bol ďalší termín určený na neurčito z dôvodu doplnenia dokazovania vypracovaním znaleckého posudku z odboru zdravotníctva a z odboru dopravy.

Uznesením Okresného súdu Trenčín zo dňa 8. 2. 2007 sp. zn. NM-1 T/217/2000 súd pribral do konania znalca z odboru cestná doprava Ing. M. L., ktorý odmietol vykonať výkon znaleckej činnosti z dôvodu mimoriadnej pracovnej vyťaženia prísom zo dňa 7. 3. 2007. Uznesením zo dňa 4. 10. 2007 bol do konania pribratý znalec z odboru cestná doprava Ing. A. P., ktorý vypracoval vo veci znalecký posudok, ktorý bol Okresnému súdu Trenčín doručený dňa 4. 3. 2008.

Dňa 5. 3. 2008 bol spis sp. zn. NM-1 T/217/2000 pridelený zákonnej sudkyňi JUDr. S. B., ktorá vytýčila termín hlavného pojednávania na deň 27. 6. 2008. Tento termín bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti sudkyne a bol určený nový termín na deň 8. 10. 2008. Z účasti na tomto hlavnom pojednávaní sa ospravedlnila obžalovaná z dôvodu jej práceneschopnosti. Preto súd vytýčil nový termín hlavného pojednávania na deň 16. 1. 2009.

Skutková a právna zložitosť prípadu

Po oboznámení sa s obsahom spisu nemôžem konštatovať zvýšenú skutkovú či právnu zložitosť tejto veci.

*Prieťahy, ktoré podľa názoru súdu spôsobil sťažovateľ a ktoré boli spôsobené súdom
Z predmetného súdneho spisu sp. zn. NM-1 T/217/2000 som nezistila žiadne prieťahy, ktoré by spôsobil sťažovateľ.*

Značné prieťahy boli spôsobené Okresným súdom Nové Mesto nad Váhom po podaní obžaloby od vydania trestného rozkazu vo veci a až do vytýčenia termínu hlavného

pojednávania na deň 22.7.2005. Následne vzniknuté prietahy boli objektívneho charakteru a to čerpaním dovolenky zákonného sudcu a práceneschopnosťou zákonného sudcu. Inak súd vo veci v tomto období až doposiaľ koná plynule.“

Obdobné procesné úkony zistil aj ústavný súd z obsahu trestného spisu, ktorý mu bol predložený k preverke 3. decembra 2008.

K stanovisku predsedníčky okresného súdu, ktorého súčasťou bola aj podrobná chronológia úkonov napadnutého konania, sa právna zástupkyňa sťažovateľa nevyjadrila k vecnej stránke. V podaní doručenom ústavnému súdu 16. decembra 2008 iba oznámila, že súhlasí, aby ústavný súd upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou

„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (II. ÚS 61/98), pričom k naplneniu práva na súdnu ochranu v rozhodovaní o veci samej dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 44/99, IV. ÚS 68/02) alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 86/08).

Pri posudzovaní, či vo veci došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú povaha konania, teda právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania a spôsob, akým súd vo veci postupoval. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu (pracovisko Nové Mesto nad Váhom) v konaní vedenom pod sp. zn. NM - 1 T 217/2000 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy v procesnom postavení poškodeného.

1. Čo sa týka kritéria „zložitosť veci“, ústavný súd po oboznámení sa s vyjadreniami účastníkov a najmä s obsahom vyžiadaného spisu okresného súdu konštatuje, že vec ani zo skutkového, ani z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. Na zložitosť veci nepoukázal ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 27. novembra 2008. Ústavný súd k tomu pripomína, že z hľadiska hodnotenia povahy veci sa oprel o všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citeľného zásahu do sféry osobných práv a slobôd jednotlivca, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03). Táto zásada sa týka aj poškodenej strany (obdobne napr. IV. ÚS 13/08).

2. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúvanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v týchto konaniach k zbytočným priet'ahom. Doterajšia dĺžka trestného konania teda podľa ústavného súdu nebola vyvolaná správaním sťažovateľa. Aj okresný súd neuviedol vo svojom vyjadrení k sťažnosti, že by sťažovateľ spôsobil priet'ahy v tomto konaní.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci. Ústavný súd v preskúvanom konaní zistil, že okresný súd neúmerné predĺženie uvedeného konania spôsobil predovšetkým svojou nečinnosťou, ale i neefektívnym postupom pri nariad'ovaní znaleckého dokazovania.

Nečinnosť bez akejkoľvek zákonnej prekážky bola zistená už v období od 7. decembra 2000, keď bola podaná obžaloba na obžalovanú S. R., až do 28. marca 2006, keď sa konalo prvé hlavné pojednávanie (nečinnosť viac ako 63 mesiacov) a pokračovala aj v období od 2. januára 2007, keď okresný súd odročil hlavné pojednávanie za účelom vypracovania znaleckého posudku, až dosiaľ (nečinnosť 23 mesiacov). V tomto období okresný súd iba určil viac termínov hlavných pojednávaní, ktoré sa však nekonali. Okrem tejto nečinnosti ústavný súd zistil aj neefektívnu činnosť okresného súdu, ktorá spočívala v tom, že vo februári 2007 pribral do konania znalca, ktorý odmietol vykonať kontrolný znalecký posudok z dôvodu mimoriadnej zaťaženia, a ďalšieho znalca pribral do konania až 4. októbra 2007. Preto neakceptoval jeho stanovisko, že od roku 2006 už vo veci konal bez priet'ahov.

Pokiaľ ide o ďalšie okolnosti, ktoré mali podľa vyjadrenia okresného súdu (aj keď nie v rozhodujúcej miere) vplyv na predĺženie konania, a to čerpaním dovolenky zákonného sudcu a jeho práceneschonosťou, ústavný súd poukazuje na svoju predchádzajúcu judikatúru (napr. I. ÚS 127/04), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov

a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Ústavný súd poznamenáva, že nemožno v žiadnom prípade prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 159/08).

Z ústavnoprávneho hľadiska treba napokon zdôrazniť, že s ohľadom na uvedené okolnosti daného prípadu je neakceptovateľné, aby konanie v trestnej veci nebolo ani po viac ako 8 rokoch právoplatne skončené.

S poukazom na uvedené hodnotiac doterajší priebeh napadnutého konania ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. NM - 1 T 217/2000 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uložil okresnému súdu konať a prerokovať vec vedenú pod sp. zn. NM - 1 T 217/2000 bez zbytočných prieťahov. Domáhal sa tiež priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 150 000 Sk.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, aby v označenej trestnej veci konal bez zbytočných prieťahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ústavný súd môže priznať tomu, koho právo alebo slobody sa porušili, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa odseku 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci najmä s prihliadnutím na to, že právna neistota sťažovateľa nebola okresným súdom odstránená ani po viac ako 8 rokoch od začatia trestného konania. Ústavný súd najmä s ohľadom na túto skutočnosť považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk. Jeho žiadosti vo zvyšnej časti však nevyhovel, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ju nepovažoval za opodstatnenú.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátkou Mgr. D. V. Sťažovateľ požadoval trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 10 680 Sk, ktoré však bližšie nešpecifikoval.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu

zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a s § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 3 176 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 190 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada teda bola priznaná v celkovej sume 6 732 Sk.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008